

Mie Mørkeberg

I juni 2014 modtog Mie Mørkeberg sin karrieres hidtil vigtigste opgave, og opgaven kom fra Statens Kunstfond. Hun skulle udføre et meget stort maleri til FN byens nye stjerneformede bygning ved Marmormolen. Faktisk var det netop, hvad hun havde lyst til længe: at male et billede, der var meget større end noget, hun tidligere havde prøvet kræfter med. Og valget kom naturligt: for en bygning så omfattende som FN's nye danske hovedorganisation måtte kræve en udsmykning af format.

Når man modtager en opgave fra Statens Kunstfond, er opgaven betinget af, at kunstneren forinden udfører en skitse, og at skitsen bliver godkendt, både af giver og modtager, dvs. i dette tilfælde både af Statens Kunstfond og af FN Byen.

I tre måneder – fra august til oktober 2014 - arbejdede Mie Mørkeberg på skitsen til billedet. Det vil sige, at arbejdet med skitsen kom til at tage næsten lige så lang tid som det færdige billede. Men at forberede en sådan skitse handler ikke kun om at udføre den. Det handler også om først at afprøve en række muligheder for at nå frem til, hvordan den endelige komposition skal være. Bl.a. overvejede Mie Mørkeberg på et tidspunkt at male tre lidt mindre billeder på samme væg, men foretrak så løsningen med ét meget stort maleri.

Inden skitsens endelige godkendelse havde kunstneren ansøgt om et arbejdsophold på Statens Værksteder på Gammel Dok. For når et billede måler 2,90 meter i højden og 6,90 meter i bredden, er det for stort til at kunne udføres i et normalt atelier. For kunstneren er det vigtigt at kunne komme på tilstrækkelig afstand af billedet, så længe arbejdet står på. For ellers kan hun ikke se billedet som en helhed og vurdere, om kompositionen er i balance.

Det er denne balance, der afgør maleriets skæbne som udsmykning. Ønsket om at sikre denne balance er baggrunden for, at Mie Mørkeberg valgte en symmetrisk komposition, dvs. en billedkonstruktion, hvor den venstre halvdel af billedet næsten er som et spejlbillede af den højre halvdel. Men også kun næsten. Overskueligheden og symmetrien er vigtige for, om billedet føles som en sammenhæng. Men det er gennem de små afvigelser, forskellene og nuancerne, at det kommer til at leve.

Når man står foran billedet, ser man ned gennem et rum, hvis tiltagende dybde understreges af de lodrette, søjlelignende formationer på begge sider. Alt, hvad man ser, rummes i disse søjler og bæres oppe af dem. Disse søjler var allerede på plads i skitseforslaget, og de to fritstående søjler, yderst til venstre og yderst til højre, blev det første, som Mie Mørkeberg også anbragte på det store format. Da var det allerede mange måneder siden, at hun havde lavet denne beskrivelse af sin skitse:

”Min skitse viser en søjlegang, eller en vej med søjler på begge sider, en grøn vej som man kan følge næsten så langt, øjet rækker. Den grønne vej eller dette gulv, om man vil, bevæger sig i én retning, nemlig ligeud/ fremad mod et mål, en løsning, mod et resultat, mod noget afklaret og positivt. Man skimter for enden af vejen et lysere område. Man går altså mod lyset.”

Og kunstnerens beskrivelse fortsætter:

”Gangen er flankeret af søjler på begge sider. Når jeg vil bruge søjlen som et bærende punkt i maleriet er det ikke uden grund. Jeg er bl.a. inspireret af den bibelske skabelsesmyte, hvor man forestiller sig hele jorden stående på søjler i urhavet og kun Gud kan rykke dem. I den græske mytologi findes Herakles søjler ved overgangen fra den beboede verden til oceanet. Søjlegangen, jeg vil male, skal være et klassisk rum for diskussion, for lærdom og fremskridt, og sådanne søjlerum ses på mange måder i de fleste kulturer.”

Arkitektur har længe spillet en afgørende rolle i Mie Mørkebergs billeder, hvor forskellige former for eksteriører og interiører danner billedets struktur. Dét at bygge en komposition op omkring en søjlekonstruktion var heller ikke et helt ukendt greb. Hun havde gjort det i 2012, da hun malede ’Avtoto’, en metrostation i Skt. Petersborg, og søjlelignende støtter finder man også i serien ’Vakuum’ fra 2014. Hun kalder selv sådanne søjler for ’tryghedselementer’, for efter hendes mening er de med til at stabilisere den indre konstruktion i de malerier, hvor de optræder.

Almindelige søjler med kannelurer og kapitæler, som vi kender dem fra græske og romerske templer, visse kirker eller offentlige bygninger, er der ikke tale om. For søjlerne i udsmykningen til FN Byen er opbygget og sammensat af et væld af forskellige detaljer, der røber noget om de mange funktioner, der har hjemme i bygningen. De – og hele det miljø, hvori de optræder - danner en modsætning til den stramme orden og materialemæssige renhed, som kendetegner bygningens arkitektur.

For er det ikke et bundt papir, man ser her? Og nogle bøger, stablet oven på hinanden? Og minsandten om der ikke også findes noget, der kan minde om et landskab? Er det ikke en trykmaskine, man kan ane dér? Og ser vi ikke også nogle steder pumper, skåle, vandbeholdere og kander? Og drejehåndtag, greb, hjul og snore?

Er det store billede ikke den fantasifulde fortælling om et maskinrum eller en arbejdsplads, hvor der dagligt færdes mange mennesker, også selv om ingen optræder i selve billedet? Men disse mennesker har vist efterladt sig visse spor. For nogen må have tabt alle de stykker papir, der ligger mellem søjlerne.

Billedet giver ikke noget entydigt svar på alle disse spørgsmål. Det skyldes, at kunstneren ikke ønsker at styre beskuerens oplevelse i en bestemt retning. Tolkningen af det, man ser, er ikke noget, som hun har et monopol på. Det er vigtigere, at hver enkelt beskuer kan tilegne sig billedet ud fra sine egne iagttagelser og forudsætninger. Derfor er de enkelte former i maleriet heller ikke

præciseret så meget, at deres lighed slet ikke lader sig diskutere. De skiller sig ikke ud, men flyder nærmest sammen som bestanddele i en større malerisk bevidsthedsstrøm. De hænger sammen, griber ind i hinanden og forbinder sig med hinanden, som de enkelte dele i maskineri. Det afgørende er at kunne læse mange forskellige tolkningsmuligheder ind i billedet, fordi der i konteksten er gjort plads til dem alle.

Papirstykkerne på gulvet kan f.eks. også have en anden funktion end at antyde menneskelig travlhed og aktivitet: det er nemlig at gøre rummets dybde anskueligt for os. For stykkerne synes mindre og mindre i takt med, at vi bevæger os længere og længere ind i billedet, suges ind i dets næsten uendelige dybde og ind mod det strålende lys, der afslutter billedets centralperspektiv. Først her tager lyset definitivt over, og alle former fortoner sig i hvidhed.

Lyset er et gennemgående tema i Mie Mørkebergs billede. Lyset er til stede gennem den omstændighed, at alle billedets farver er gennemgående lyse, dvs. at de virker oplyst. Og på det punkt skiller udsmykningen ud. I nogle af sine tidligere malerier har Mie Mørkeberg gjort den sorte form, især truende sorte former, til lidt af en signatur-form. Men i dette maleri, til FN Byen, skulle der ikke være noget truende. Det skulle være et optimistisk og livsbekræftende billede, et billede, man så at sige kunne tage med sig på arbejde – som et indtryk, man gerne ville bevare i sin hukommelse, og som giver én et overskud i dagens arbejde. Som kunstneren selv har udtrykt det: "I en bygning og konstruktion som FN Byens skal der drejes på mange håndtag. Der skal læses mange papirer. Og der skal styres udenom mange skær."

I sin skitse til maleriet har Mie Mørkeberg understreget de mange myldrende former gennem et tydeligt sort omrids. Her var den sorte farve i den grad nærværende, ligefrem dominerende. Det var den, der holdt billedets indhold sammen, akkurat som når en sort konturstreg også holder former og figurer sammen i en tegneserie. Men det var netop denne karakter af tegning eller af tegneserie, som Mie Mørkeberg ville væk fra i den færdige udsmykning. Her ville hun lave et rigtigt maleri, hvor formatet også harmonerede med den kraft, hvormed det var udført.

I det færdige maleri har den sorte farve derfor vejet pladsen for en blå. Men det er ikke en hvilken som helst blå farve, der har taget over, og som nu definerer alle billedets former, over hele fladen. For stedvis har Mie Mørkeberg, efter eget udsagn, brugt den samme eller næsten den samme farve blå, som FN også har benyttet i sit flag/symbol. Men symbolikken i maleriet rækker ud over den sorte og sætter også dagsordenen for nogle af de andre farver. For i farven grøn ser kunstneren et udtryk for natur og frugtbarhed. Som hun har skrevet: "Farvekombination og dynamik skal kunne tale et sprog der også er en enkel og umiddelbar sanselig oplevelse."

Billedet er det første, man oplever, når man fra hovedindgangen og arealet udenfor FN bygningen bevæger sig indenfor. Dets komposition – hvor man suges ind mod midten – kan minde om den oplevelse, man netop har haft udenfor, da man gik ind mellem to af den stjerneformede bygnings lange arme for at nærme sig hovedgangen.

Billedet har nu fundet sin permanente plads i et femten meter langt gennemgangsrum, som alle ansatte i FN Byen som regel går igennem før at komme til bygningens reception. I dette rum, hvor den hvide farve dominerer, vil Mie Mørkebergs store maleri være ophængt i højre side. Ingen, der har ærinde i bygningen, vil kunne overse det. Og de samme mennesker vil heller ikke undgå at lægge mærke til det, når de – måske efter en lang arbejdsdag – igen forlader bygningen, blot nu i den modsatte retning. Og takket være søjlerne, der samler så mange informationer og bærer, løfter og støtter det hele, vil de igen føle den samme tryghed, som de følte, da de kom.

Maleriet er udført på Statens Værksteder for Kunst på Gammel Dok i København i perioden fra 1. marts til 11. juni 2015. Konstruktionen af værkets ramme er foregået i samarbejde med Henrik Raimann.

Peter Michael Hornung, Politiken